

N:o 4.

Af Herr A. Rundbäck: Angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärder för ordnande af de döfstummas undervisning.

Jag tillåter mig härmed påkalla Riksdagens välvilliga uppmärksamhet och ömma behjertande för det angelägna behovet deraf, att för de döfstummas uppfostran och undervisning verksammare åtgärder af staten vidtagas än hittills skett.

Utan förmåga att uppfatta ljudet och, såsom följd deraf, att begagna talet äro de döfstumma urståndsatta att förstå språket och fatta hvad i tal och skrift meddelas. De äro derföre i andligt hänseende så godt som uteslutna från umgänget med öfriga människor och dömda att i en ljudlös värld, ensamma och oförstådda, bära sin stumma olycka. Redan den kristliga barmhertigheten bör derföre mana samhället att åtaga sig dessa vanlottade, som, oberäknadt deras lyte, i öfrigt äro utrustade med samma själsgåfvor och samma anlag för mottagande af förståndsodling som andra människor. Men barmhertighetens maning stegras till en fordran af pligt, då man besinnar att dessa våra vanlottade likar, lemnade åt sig själfva, uppväxa utan alla religiösa begrepp, utan medvetande om moralens och lagens bud, utan kännedom om människans pligter mot sig sjelf och nästan och derföre äfven utan ansvar och tillräknelighet för sina handlingar. Saknande all kunskap om Gud, om ett lif efter detta och om människans högre bestämmelse, lefva de såsom verkliga hedningar midt i det kristna samhället och, okunniga om alla gudomliga och mensklige lagar, påverkas de i sina handlingar endast af naturens råa drifter och begär. De kunna derföre, lemnade i sitt naturliga tillstånd, blifva farliga för samhället, hvilket, om de förbryta sig mot dess lagar, får bära icke blott följderna deraf utan äfven ansvaret derför, såframt samhället försummar deras uppfo-

Bih. till Riksd. Prot. 1876. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 2 Häft. 1

stran till tänkande och moraliskt tillräkneliga människor. Men om de döfstumma äfven genom föräldrars och andras vård, tukt och tillsyn inordnas såsom *oskadliga* medlemmar i samhället, så blifva de likväl i de flesta fall, genom sin oförmåga att på egen hand taga sig fram i lifvet, *onyttiga* och såsom sådana en tunga för anhöriga och kommunerna. Det bör derföre obestriddigen kännas såsom en bjudande pligt för staten att genom ändamålsenlig uppfostran och undervisning söka vinna dessa sina vanlottade barn åt det kristna samfundet och den borgerliga samhällsordningen samt göra dem skickliga att till eget och allmänt väl deltaga i det stora samhällsarbetet.

Denna pligt har staten äfven redan erkänt, då den i 1842 års folkskolestadga påbjudit, att alla barn i skolåldern utan undantag skola erhålla undervisning och inhemta åtminstone ett minimum af kunskaper. Men fastän de abnorma barnens *rätt* till undervisning sålunda blifvit erkänd, och oaktadt de äro i större behof deraf än de fullsinnade, så hafva de likväl varit faktiskt förlustiga denna rätt, så länge villkoren för dess tillgodonjutande saknats. Och visserligen hafva dessa villkor saknats, så länge tillfälle till undervisning vid passande skolor icke, i förhållande till behovet, beredts de döfstumma och ingen skyldighet ålegat föräldrar eller skolråd att skicka de döfstumma barnen till de skolor som funnits, och så länge staten tillika underlåtit att vidtaga erforderliga åtgärder för utbildning af lärare för de abnorma barnen.

Visserligen får icke nekas, att staten genom anslag dels till institutet å Manilla och dels till hjälp för medellösa döfstumma elevers underhåll vid privata anstalter sökt befrämja de döfstummas undervisning, äfvensom att flera landsting och den enskilda välgörenheten på senare tider visat varmt intresse för samma sak genom inrättande af döfstumskolor; men hvad som sålunda gjorts är likväl långt ifrån tillräckligt för behovet.

Enligt 1870 års statistiska uppgifter funnos då i riket 4,265 döfstumma personer, af hvilka minst en tredjedel vore i sådan ålder att de kunde mottaga skolundervisning. Af dessa äro likväl högst 500 intagna vid Manilla och de öfriga 15 döfstummeanstalterna i riket. Undervisningen vid de sistnämnda anstalterna torde ock, till följd af bristande tillgång på skickliga lärare, för inskränkt lärotid med flera ogynnsamma förhållanden, vara mindre tillfredsställande än man skulle önska. Hurudan denna undervisning vid de befintliga skolorna verkligen är beskaffad är likväl vanskligt att säga, då tillsynen och kontrollen öfver dessa skolor icke uppdragits åt någon kompetent fackman, utan åligger skolinspektörerna.

Af hvad sålunda anförts bör hvar och en tydligen inse, att mycket återstår att göra, innan samhället kan anses hafva uppfyllt sin pligt emot de döfstumma barnen i landet. Men inses och erkännes detta, så är frågan, hvad samhället har att göra för att de döfstummas undervisning må blifva på tillfredsställande sätt ordnad. Med afseende på denna fråga anser jag:

1:o. Att staten bör genom särskild förordning fullständigt ordna undervisningen för de döfstumma barnen, hvarvid, jemte annat, synes böra stadgas och iakttagas:

dels att hvarje landsting blifver skyldigt att antingen ensamt eller i förening med ett annat angränsande landsting inrätta ett emot behovet svarande antal skolor för döfstumma barn inom området;

dels att vederbörande föräldrar, målsmän och skolråd åläggas skyldighet att i de inrättade skolorna insätta de döfstumma barnen för genomgående af den bestämda lärokursen, hvilken synes böra omfatta minst sex år;

dels att lärarnes kompetens, ställning, lönevilkor och pensionsrätt blifva bestämda, såsom förhållandet är med lärarnes vid öfriga folkundervisningsanstalter; och

dels att inspektionen öfver döfstummeskolorna och deras verksamhet ordnas på ett ändamålsenligt sätt.

2:o. Att med afseende å kostnadens bestridande för de döfstummas undervisning staten bör lemna hälften af föreståndarnes och lärarnes lön, liksom det sker vid de öfriga folkundervisningsanstalterna, samt åtaga sig deras pensionering mot bidrag af landstingen; äfvensom att staten må lemna hälften af den beräknade underhållskostnaden för meddellösa döfstumma barn vid döfstumskolorna.

3:o. Att staten vidtager ändamålsenliga åtgärder för befordrande af en grundlig lärarebildning och att nödiga anslag beviljas till stipendier åt lärareeleverna för lärokursens genomgående.

Jag får alltså vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte, med godkännande af dessa åsigter, i underdänig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes, för ett fullständigt och ändamålsenligt ordnande af de döfstummas undervisning i riket, låta genom sakkunniga män utarbета och till Riksdagens kännedom meddela nådigt förslag till stadga i ämnet, samt i sammanhang dermed till Riksdagen göra nådig framställning om de anslag af statsmedel, som kunna erfordras såväl för läroanstalternas upprätthållande och till hjälp för meddellösa döfstumma elevers underhåll under lörötiden, som för lärarebildningens verkamma befordrande och för bekostande* af en särskild inspektion öfver döfstummeskolorna och deras verksamhet.

Stockholm den 18 Januari 1876.

A. Rundbäck.